

CONTESTAREA ACTELOR EXECUTORULUI JUDECĂTORESC

CHALLENGE OF THE BAILIFF'S ACTS

Veaceslav BOTNARI, ORCID: 0000-0002-9251-8880
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

CZU: 347.924:347.952

e-mail: vbotnari@mail.ru

The purpose of this paper is to study the remedies provided by law for the parties in a civil enforcement procedure to defend their rights. Like any other activity, the actions of the people involved in the enforcement procedure, including the bailiff, may sometimes infringe the rights of other persons. For these reasons there must be provided an efficient mechanism to those who claim the violation of their rights by the acts or actions/inactions of the bailiff. In order to achieve the above mentioned goal of this paper, the author has thoroughly study normative provisions and opinions of the national researchers dedicated to this subject. It was established that the parties and participants of the enforcement procedure as well as affected third parties can challenge the actions and documents of the bailiff in court, which has the authority to cancel it. This is an adequate remedy that offers sufficient security for all the involved parties.

Cuvinte-cheie: contestație, creditor, debitor, executor judecătoresc, executare silită.

INTRODUCERE

Potrivit art. 120 din Constituția Republicii Moldova [1], „**Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive**”.

Dincolo de preocupările interne pentru executarea hotărârilor judecătorești, Curtea Europeană a Drepturilor omului a stabilit în jurisprudența sa [2], încă în anul 1979, că aceasta nu garantează drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi eficiente și practice.

Întru executarea acestei obligații fundamentale pentru funcționarea unui stat de drept a fost instituită prin lege o procedură complexă care urmează a fi pusă în aplicare de persoane special abilitate în acest sens, pentru ca hotărârile judecătorești să fie real executate.

Astfel, în Republica Moldova hotărârile judecătorești cu caracter civil sunt executate în conformitate cu prevederile Codului de executare [3] de către executori judecătorești numiți în funcție în conformitate cu legea.

Procedura de executare silită nu urmărește scopul exclusiv de a executa o hotărâre judecătorească făcând abstracție de impactul acțiunilor necesare, ci, din contra, potrivit art. 5 din Codul de executare, este ghidată de principiul umanismului – „**Modul și condițiile de punere în executare a documentelor executorii se stabilesc pe principiul respectării drepturilor omului și nu pot avea ca scop pricinuirea de suferințe fizice și morale sau de prejudicii materiale**”.

Codul de executare, dar și alte legi, prevede anumite garanții de care se bucură participanții la procedura de executare, inclusiv debitorul, și care vor trebui să fie respectate, în primul rând, de către executorul judecătoresc care este persoana prin intermediul căreia forța coercitivă a statului se pune în aplicare pentru executarea hotărârilor judecătorești civile.

Ca și oricare altă activitate, acțiunile persoanelor implicate în procedura de executare silită, inclusiv ale executorilor judecătorești pot uneori să afecteze drepturile persoanelor, motiv pentru care celor care pretind încălcarea unui drept prin actele sau acțiunile/inacțiunile executorului judecătoresc le-a fost oferită posibilitatea să ceară instanței de judecată verificarea legalității acestor acte sau acțiuni/inacțiuni.

MATERIAL ȘI METODĂ

În procesul de examinare a temei puse în discuție au fost supuse unei analize temeinice în special prevederile Capitolului XIV din Codul de executare, care au fost interpretate în mod sistemic luându-se în considerare și prevederile relevante ale altor norme din aceeași lege, precum și din alte acte normative. La fel, au fost studiate și opiniile unor doctrinari autohtoni care au abordat subiectul cercetat.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Potrivit art. 161 Cod de executare, *actele de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunile/inacțiunea acestuia pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege.*

În primul rând trebuie să remarcăm două aspecte principiale:

a) Executarea hotărârii judecătorești constituie o etapă obligatorie a procesului civil și, respectiv, realizarea acesteia prin derogare de la cadrul legal poate constitui o ingerință în art. 6 CEDO – dreptul la un proces echitabil.

b) La etapa de executare silită, instanța deja a statuat asupra dreptului material litigios, astfel încât rolul instanței la această etapă este doar de a efectua un control de supraveghere a legalității atunci când este sesizată și doar cu privire la aspectul specific al sesizării. Astfel încât procedura de contestare a actelor executorului judecătoresc se încadrează în categoria procedurilor denumite în doctrina procedural civilă ca fiind proceduri de control [4, p. 37,46].

Bineînțeles, faptul că actele și acțiunile executorului judecătoresc pot fi contestate în instanța de judecată este pozitiv apreciat de justițiabili și în același timp cu mai puțin entuziasm de către executorii judecătorești. Justițiabilii, atât părțile, cât și alți participanți în procedura de executare silită, precum și terții, prin intermediul acestui mecanism, reușesc să-și apere drepturile de care ar putea fi lezați, cu sau fără intenție, în cadrul procedurii de executare silită. În același timp, executorii pot fi siguri că actele acestora pot fi contestate și eventual anulate doar prin intermediul instanței judecătorești, dar nu și prin

intermediul oricăror altfel de organe administrative sau profesionale, ceea ce constituie o garanție solidă privind lipsa oricăror imixțiuni arbitrare în procesul de executare silită a hotărârilor judecătorești.

În așa fel, instituirea mecanismului de control judiciar a actelor și acțiunilor/inacțiunilor executorului judecătoresc este unul necesar și binevenit, care asigură un echilibru rezonabil între necesitățile tuturor celor implicați în acest proces.

Procedura de control judiciar a actelor, acțiunilor și inacțiunilor executorului judecătoresc își are sediul în principal în Capitolul XIV din Codul de executare (art. 161-163), dar fiind completată cu reglementări ce se conțin și în alte articole din același cod sau din alte coduri și legi, cum se va arăta în continuare.

Potrivit art. 161 din Codul de executare, sunt în drept să conteste actele, acțiunile și inacțiunile executorului judecătoresc părțile procedurii de executare, alți participanți la procesul de executare, precum și terții care consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege.

Conform art. 43 din Codul de executare, părți în procedura de executare sunt creditorul și debitorul, sunt creditorii intervenienți, reprezentanții, specialiștii, experții, interpreții și martorii asistenți (art. 42). Statutul procesual al acestora fiind în mare parte reglementat în art. 44 – 59 din Codul de executare.

Prin noțiunea „*terți*” expusă în art. 161 alin.(1) din Codul de executare, urmează să înțelegem oricare persoană care nu face parte din categoria participanților la procedura de executare, însă, în același timp, trebuie să limităm acest cerc nedeterminat de persoane la cele care „*consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege*”.

Contestația poate fi depusă de subiecții sus-enunerați atât personal cât și prin reprezentanți. În acest caz însă, trebuie să se țină cont de prevederile art. 50 din Codul de executare, potrivit cărora *împuternicirea de reprezentare dă dreptul de a efectua toate actele legate de procedura de executare, cu excepția celor ... de contestare a actelor executorului judecătoresc, ... , despre care se va menționa expres în procura eliberată de reprezentat, sub sancțiunea nulității*. Considerăm că în sensul prezentei norme noțiunea „*actele executorului judecătoresc*” trebuie interpretată în sens larg și include actele, acțiunile și inacțiunile executorului judecătoresc.

Obiect al controlului judiciar în procedura de executare sunt: actele de executare întocmite de executorul judecătoresc, acțiunile și inacțiunile acestuia.

Potrivit art. 65 alin. (1) din Codul de executare, *la îndeplinirea atribuțiilor și a îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură*. La categoria altor acte de procedură putem menționa borderourile de calcul al cheltuielilor de executare, somații, demersuri adresate instanțelor sau altor entități etc.

În scopul interpretării corecte a noțiunii de acte de executare trebuie să facem distincția dintre acte care constituie, modifică sau sting drepturi și obligații pentru

participanții sau terții procedurii de executare de actele care de sine stătător nu constituie, modifică sau sting drepturi și obligații. Drept exemplu putem oferi demersurile adresate instanței sau borderoul de calcul al cheltuielilor de executare care nu produc efecte prin ele însele. În cazul demersului privind aplicarea interdicției de a părăsi țara, acest demers în mod distinct de actul instanței nu produce niciun efect pentru debitor. În cazul borderoului privind calculul procedurii de executare acesta produce efect doar în baza încheierii prin care persoana se obligă la achitarea sumelor indicate în borderou.

În consecință, actele de acest gen sunt preparatorii și pot fi contestate doar împreună cu actul de bază care creează un drept sau o obligație pentru persoana vizată.

Potrivit art. 163 alin. (1) din Codul de executare, contestația se depune împotriva „debitorului sau creditorului”. Alegerea între aceste două opțiuni este evidentă atunci când contestația se depune de una dintre părți. În celelalte cazuri considerăm că ea trebuie înaintată împotriva ambelor părți ale procedurii de executare. În același timp, executorul judecătoresc poate avea calitatea de intervenient accesoriu, fie că este atras la cererea părților sau din oficiul instanței.

Din exigențele art. 163 alin. (3²) din Codul de executare rezultă că și executorul judecătoresc poate avea calitatea de pârât atunci când se contestă cuantumul onorariului sau al cheltuielilor de executare ale executorului judecătoresc; reclamația se înaintează împotriva acestuia. Autorii Comentariului Codului de executare [5, p. 357], la opinia cărora ne alăturăm, consideră că executorul judecătoresc urmează să aibă calitatea de pârât și atunci când obiect al contestației este inacțiunea executorului judecătoresc. Potrivit sursei menționate, o asemenea soluție este necesară avându-se în vedere că actul judecătoresc emis pune obligații în sarcina executorului judecătoresc, adică acesta este nemijlocit afectat prin încheierea pronunțată de instanța de judecată.

Termenul general de contestare a actelor, acțiunilor sau inacțiunilor executorului judecătoresc este de 15 zile de la data săvârșirii lor ori a refuzului de a săvârși anumite acte, dacă legea nu prevede altfel (art. 162 alin. (1) din Codul de executare). Acest termen poate fi repus în condițiile Codului de procedură civilă. Mai trebuie menționat că termenul de contestare este un termen de procedură dar nu de prescripție și, respectiv, respectarea acestuia este verificată nu doar la solicitarea părții interesate, ci și din oficiul instanței.

În cadrul unor articole separate pot fi prevăzute termene speciale de contestare a unor acte de executare, cum ar fi:

Art. 66 alin. (2) din Codul de executare – *„Încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii și poate fi contestată, în termen de 10 zile de la data comunicării,...”* – respectiv, încheierile emise de executorul judecătoresc urmează a fi contestate în termen de 10 zile.

Art. 65 alin. (5) din Codul de executare – *„Încheierea privind refuzul corectării actelor poate fi contestată în instanță de judecată în decursul a 5 zile de la comunicare...”* – în acest caz, legea prevede un termen distinct anume pentru contestarea acestui tip de

încheieri și, fiind o normă specială, urmează a fi aplicată cu prioritate față de termenele prevăzute la art. 66 alin. (2) sau la art. 162 din Codul de executare.

O altă situație este reglementată în art. 118 alin. (5) Cod de executare – „*Procesul-verbal de sechestrare și/sau de ridicare a bunurilor poate fi contestat în instanță de judecată în termen de 7 zile de la data întocmirii sau comunicării lui, după caz*”.

Cu toate că a trecut deja o perioadă considerabilă de la pronunțarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 8 din 05.04.2019, însă, având în vedere că ultima propoziție din art. 161 alin. (1) și din art. 162 alin. (2) din Codul de executare încă, se afișează la accesarea textului legii, considerăm oportună reiterarea faptului că aceste două propoziții au fost declarate neconstituționale.

Contestația împotriva actelor, acțiunilor sau inacțiunilor executorului judecătoresc se depune în instanța judecătorească din circumscripția unde executorul judecătoresc își are sediul, iar omisiunea de a respecta normele de competență va genera sancțiunea prevăzută de art. 170 alin. (1) lit. b) sau de art. 267 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă (în continuare – CPC) [7], în dependență de etapa procesuală la care se constată.

La data realizării acestui studiu, contestațiile împotriva actelor și acțiunilor executorilor judecătorești nu se impun cu taxă de stat. În același timp, este de menționat că situația se va schimba din 01.01.2024 odată cu intrarea în vigoare a Legii taxei de stat, nr. 213 din 31.07.2023 [6]. Potrivit noilor reglementări, contestatarul va fi obligat la plata taxei de stat în mărime de 250 lei.

Instanța de judecată va examina contestațiile cu privire la procedura de executare silită în mod unipersonal, dar atunci când consideră necesar poate dispune prezența participanților în ședință. Cu ocazia examinării cauzei, instanța va realiza acțiunile necesare la faza intentării și pregătirii cauzei în mod similar cu aceleași faze în procedură generală, dar cu excepțiile stabilite. De exemplu, la faza pregătirii instanța nu va cita participanții în ședință dacă nu va considera necesar acest fapt, instanța poate atrage în proces pe executorul judecătoresc, care în acest fel devine obligat să prezinte copia autenticată pentru corespunderea cu originalul de pe procedura de executare și explicațiile sale etc.

Sarcina probațiunii în cauzele privind contestarea actelor și acțiunilor în cadrul procedurii de executare este pusă în seama reclamantului (art. 163 alin. (2) din Codul de executare). Cu alte cuvinte, se instituie o prezumție de legalitate a actelor și acțiunilor executorului judecătoresc. La fel, actele executorului judecătoresc legale în fond nu pot fi anulate doar pe motive formale, fapt expres menționat în alin. (3) din același articol. Pentru garantarea respectării acestei ultime dispoziții legale a fost reglementată o situație specială de aplicare a temeiului de scoatere de pe rol în baza art. 267 lit. a) CPC, și anume – omisiunea de a adresa o cerere către executorul judecătoresc în temeiul art. 65 alin. (3) din Codul de executare pentru corectarea erorilor materiale sau formale. Susținem opinia autorilor Comentariului Codului de executare [5, p.356-357], potrivit căreia procedura reglementată la art. 65 alin. (3) din Codul de executare nu poate fi considerată o procedură prealabilă, însă prevederile menționate vor trebui aplicate în modul în care

au fost reglementate. În același timp, considerăm că în măsura în care ele pot constitui temei pentru scoaterea de pe rol în temeiul art. 267 alin. (1) lit. a) CPC, urmează să i să permită instanței și restituirea contestației la etapa intentării în baza art. 170 lit. a) CPC, fiind astfel optimizate eforturile instanței și ale participanților la proces; or, art. 267 CPC permite de a corecta omisiunea aplicării art. 170 CPC după acceptare spre examinare a unei cereri pe rolul instanței judecătorești.

Instanța de judecată după examinarea contestației va pronunța o încheiere în ordinea art.269-270 CPC, care poate fi contestată cu recurs.

Este evident că în cadrul procedurii de executare silită, având în vedere existența unor părți cu poziții contrare, este posibilă aplicarea cu rea-credință a mecanismului de control al actelor și acțiunilor executorului judecătorec pentru a zădărnici eforturile privind executarea documentului executoriu. Din aceste considerente Codul de Executare a prevăzut anumite garanții și mecanisme pentru a combate asemenea fenomene. În primul rând, contestarea actului executorului judecătorec nu suspendă executarea acestuia, dacă legea nu prevede altfel, cum ar fi, de exemplu în situația prevăzută la art. 126 alin. (2) din Codul de executare. Într-o altă ordine de idei însă, este oferit dreptul celeilalte părți ca în cazul respingerii contestației să poată cere de la reclamant repararea prejudiciului cauzat prin întârzierea executării, iar când contestația a fost depusă cu rea-credință, obligarea la plata unei amenzi judiciare în mărime de la 10 la 30 de unități convenționale.

Astfel, procedura de contestare a actelor, acțiunilor sau inacțiunilor executorului judecătorec oferă un echilibru rezonabil pentru toți participanții implicați.

CONCLUZII

În concluzie la cele abordate mai sus putem constata că legislația autohtonă oferă un mecanism viabil care este suficient de adaptat necesităților de asigurare a respectării drepturilor participanților și terților în cadrul procedurii de executarea silită a hotărârilor judecătorești civile. Existența unor divergențe conceptuale semnalate în cadrul prezentei lucrări nu diminuează din aplicabilitatea acestei instituții și pot servi doar pentru îmbunătățirea în viitor a respectivelor prevederi.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro# [Accesat: 05.09.2023]
2. Hotărârea CtEDO din 09.10.1979 în cauza Airey v. Irlanda [online]: cererea nr. 6289/73. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-57420&filename=CASE%20OF%20AIREY%20v.%20IRELAND.docx&logEvent=False> [Accesat: 05.09.2023]
3. Codul de Executare al Republicii Moldova; nr. 443 din 24.12.2004. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro#

- legis.md/cautare/getResults?doc_id=122067&lang=ro [Accesat: 05.09.2023]
4. *Drept Procesual Civil. Partea Generală: Manual.* / Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s.n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-9-8
  5. BELEI, E., BUDĂI, N., STRATULAT, Gh. *Comentariul Codului de Executare al Republicii Moldova*, 2021.
  6. Legea taxei de stat, nr.213 din 31.07.2023 În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138534&lang=ro [Accesat: 05.09.2023]
  7. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225 din 30.05.2003. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110220&lang=ro [Accesat: 05.09.2023]